

Ongeziene patiënten

Op 21 juni 1995 promoveerde de andragologe Hinke Beukema-Siebenga op het proefschrift 'To go or not to go. An explorative study on people who seldom consult a general practitioner'.¹ Promotores waren Prof.dr. M. van der Kamp en Prof.dr. B. Meyboom-de Jong. Het proefschrift wordt besproken door de Nijmeegse huisarts Dr. E.H. van de Lisdonk.

Patiënten die langdurig (in dit proefschrift is de grens gelegd bij vijf jaar) geen hulp inroepen van hun huisarts, vormen een weinig bestudeerde groep. Tien studies wist de auteur op te sporen, gepubliceerd tussen 1965 en 1993: zeven uit Engeland, twee uit Nederland en één uit Israël. Centraal in dit onderzoek staan de redenen van niet-consulteren, het gezondheidsgedrag en het ziektegedrag van mensen die zelden hulp inroepen.

Er werd een exploratieve studie opgezet. Zeven huisartsen in de provincie Groningen selecteerden met een gerandomiseerde zoekprocedure ieder zes patiënten van 40 jaar of ouder. Deze patiënten werden geïnterviewd. Er waren drie uitvallers. De uitkomsten van de interviews met de overigen worden besproken. Cruciale uitkomsten zijn:

- Het merendeel van de respondenten voelde zich doorgaans goed gezond en gedroeg zich niet opvallend ten aanzien van roken, drinken, eten en tandartsbezoek.
- 18 respondenten konden worden getypeerd als gezond (tenminste al vijf jaar weinig of geen gezondheidsproblemen), met altijd al weinig of geen contacten met de huisarts; 6 waren gezond en hadden alleen in het verleden geregeld contacten met de huisarts; 11 respondenten hadden geregeld gezondheidsproblemen maar hadden altijd al weinig of geen contacten met de huisarts; 4 waren mensen met geregeld gezondheidsproblemen en hadden in het verleden geregeld contacten met de huisarts.
- Redenen die de respondenten opgaven om de huisarts niet te consulteren, waren: geen klachten of klachten die niet ernstig genoeg waren; weten hoe met de klachten om te gaan; vertrouwen in zelfzorg; ongeloof dat de dokter iets meer te bieden heeft dan men zelf kan; slechte ervaringen met de huisarts in het verleden; angst.

Op grond van de resultaten van de interviews becommentarieert de auteur vervolgens zes aan de literatuur ontleende hypothesen over de re-

denen waarom sommigen zelden hulp inroepen:

- Je niet druk maken om klachten, gaat niet voor alle ondervraagden op.
- Het is niet zo dat deze groep nauwelijks psychosociale problemen ervaart.
- Men zit wel degelijk nu en dan in de ziekerol, maar dan zonder dat hulp wordt ingeroepen van de huisarts.
- Er is niet zonder meer een gebrek aan vertrouwen in de hulp die een huisarts kan bieden.
- Er komen uit de interviews een aantal gevoelsmatige obstakels om hulp in te roepen naar boven: hulp vragen is ongewoon geworden; er is trots omtrent het niet-consulteren (en dit wordt ook door de huisarts gepezen en in stand gehouden); de eigen problemen zijn nietig in vergelijking tot die van een huisgenoot voor wie de huisarts geregeld komt; de huisarts kennen als buurman of teamgenoot in sport belemmert om hem te zien als objectieve dokter.
- Inderdaad speelt soms angst een rol in het niet-consulteren: angst voor pijn, angst voor ernstige ziekten, angst om de huisarts met iets triviaals lastig te vallen, angst om het trotse zelfbeeld te verliezen van niet-gebruiker van medische hulp.

In een theoretische uitwerking betoogt de auteur dat het zelden of nooit hulp van de huisarts inroepen de resultante is van een proces van jezelf leren helpen en daar vertrouwen in opbouwen. De andere kant van de medaille is dat hulp vragen wordt afgeleerd en dat kan weleens ten koste van de gezondheid gaan. Een van de aanbevelingen aan huisartsen is dan ook niet zonder meer mensen te prijzen omdat zij hen zelden consulteren maar hen er ook op te wijzen dat er soms zeer goede redenen om juist wel hulp te vragen. Waar het optimum ligt voor wel en geen hulp vragen, verdient nadere bestudering.

Commentaar

Door het originele onderwerp en het feit dat de dissertatie een doorlopend verhaal is, geïllustreerd met talloze uitspraken van patiënten waardoor je als lezer met twee benen op de grond en midden in de praktijk komt te staan, is een boeiend boek ontstaan. Puur wetenschappelijk zijn er enkele op- en aanmerkingen:

- Ik mis een controlegroep. Hoewel de auteur gelijk heeft dat deze in een puur exploratieve studie niet vereist is, hadden toch veel bevindingen een betere verankering gevonden.
- De behoefte aan zulk een verankering blijkt bij de auteur soms te leiden tot het opgeven van

- 1 Van de Lisdonk EH. Ervaren en aangeboden morbiditeit in de huisartspraktijk [Dissertatie]. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1985.
- 2 Van der Ploeg HM. Persoonlijkheid en medische consumptie. [Dissertatie]. Lisse: Swets en Zeitlingen, 1980.
- 3 Lamberts H. Morbidity in general practice. Diagnosis related information from the Monitoring Project. Utrecht: Huisartsenpers, 1984.
- 4 Vademecum gezondheidsstatistiek Nederland 1994. Voorburg: Centraal Bureau voor de Statistiek, Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, 1994.

AANKONDIGINGEN

Seksuologie voor de arts

Slob AK, Vink CW, Moors JPC, Everaerd W. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 1995; 336 bladzijden, prijs NLG 85,50. ISBN 90-3131-880-9.

Aandoeningen van het bewegingsapparaat in de algemene praktijk

De Wolf AN, Mens JMA. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 1995; 144 bladzijden, prijs NLG 56,-. ISBN 90-3131-572-9.

The use of essential drugs

Model list of essential drugs (eighth list). Geneve: WHO, 1995; 138 bladzijden, prijs USD 18.90. ISBN 92-4120-850-3.

Epidemiology and prevention of cardiovascular diseases in elderly people

Geneve: WHO, 1995; 67 bladzijden, prijs USD 12.60. ISBN 92-4120-853-8.

Gezondheid en leefomgeving

Van wijken weten. Van den Boogaard J, Groot B. Assen: Van Gorcum, 1995; 138 bladzijden, prijs NLG 32,50. ISBN 90-2323-000-0.

Handelen bij vermoeden van seksueel misbruik van kinderen en jeugdigen II

De richtlijnen SMJ in de praktijk. Raijmakers LPT, Wafelbakker F, V.d. Baan-Slootweg OH, Bullens RAR, Wouters D. Assen: Van Gorcum, 1995; 132 bladzijden, prijs NLG 39,50. ISBN 90-2323-010-8.